

18. Delovni list

3. POVEZOVANJE AKORDOV:

V predhodnem besedilu so bile predstavljene različne lestvice kot gradbeni material za sestavo akordov ter možni načini gradnje akordov na osnovi tega materiala. Z obojim pa je tesno povezano vprašanje medsebojnega odnosa akordov v impresionizmu. Osamosvojitve diasonanc ter njihova izenačitev s konsonancami je omogočila izrabljanje kolorističnega potenciala sozvočij v smislu

a) akordičnih paralelizmov - mikstur.

Gre za značilno impresionistični postopek, celo če ga srečamo v kakem drugem slogu. Impresionisti so v smislu paralelizmov vodili različne tipe akordov (vse, našteje pod prejšnjo točko), najpogosteje pa terčno zgrajene četvero- in peterozvoke (predvsem kot septakorde in nonakorde). Miksture so lahko:

1) *tonalna*, zgrajena torej zgolj z uporabo tonov določene lestvice oziroma modusa:

109. C. Debussy: *Potopljena katedrala*; Preludiji, I. zv., št. 10

Sonore sans durete

8va bassa

8va bassa

8va bassa

8va bassa

8va bassa

2) *realna*, torej v smislu zvestega prenašanja določene strukture akorda neodvisno od lestvične/modalne osnove:

110. C. Debussy: *Oblaki; Trije nokturni, št. 1*

- 3) *atonalna*, pri kateri gre za prenašanje akordov, enakih po kvantiteti, na pa tudi po kvaliteti. Navadno se izmenjujejo akordi z zelo oddaljenimi osnovnimi toni

111. C. Debussy: *General Lavine; Preludiji, II. zv.*

- 4) *oklepajoča*, pri kateri so paralelno (navadno v oktavah) vodeni le zunanji glasovi, med njimi pa se pojavijo različne akordične tvorbe

112. C. Debussy: *Les sons et les parfums; Preludiji, I. zv.*

Pri paralelizmu akordov se jasno izražata tako osamosvojenost disonanc in njihova enakopravnost s konsonancami, kot tudi afunkcionalnost sodelujočih sozvočij – enaka struktura akordov namreč (podobno kot v verigi sekstakordov) izniči funkcionalne značilnosti le-teh. Akordi torej nstopajo kot »zvočne sence«. »Tonalni« pralelizem akordov jasno izraža lestvico oziroma modus, na osnovi katerega je zgrajen, ostali paralelizmi pa predstavljajo svojevrstno »pobarvanje« (bolj ali manj) tonalnega konteksta, v katerem se pojavijo. Naslednja značilnost je

b) večplastnost fature

Prvotna delitev glasbene fature na tri plasti: melodijo, bas in »harmonijo« – ostale glasove v homofoniji oziroma več melodičnih linij v polifoniji je postajala z razvojem kompozicijske prakse vse bolj kompleksna. Predvsem emancipacija disonance je omogočila bistveno večjo neodvisnost posameznih plasti glasbenega tkiva in njihovo svobodnejše sobivanje. Klavirska glasba se tako včasih približa orkestralnemu konceptu:

113. C. Debussy: *Mrtvo listje; Preludiji, II. zv., št. 2*

c) Tonaliteta v tradicionalnem pomenu besede je v impresionizmu oslABLJENA NA VEČ NAČINOV:

- z izrazito uporabo različnih modusov, ki se bolj ali manj upirajo funkcionalni opredelitvi,
- s pogosto uporabo celotonske lestvice,
- s slabljenjem in postopnim izgubljanjem harmonske dinamike (napetost – razvez) zaradi poudarjanja kolorističnih značilnosti akordov,
- uvodni deli in nekateri odseki so pogosto tonalno povsem zamegljeni oziroma neopredeljivi.

Kljub navedenemu je impresionistična glasba v največji meri še vedno tonalna, če že ne v tradicionalnem - funkcionalnem smislu, vsaj v tem, da je največkrat jasno možno opredeliti določen tonalni center. Sami impresionisti to jasno izkazujejo tudi z uporabo stalnih predznakov. Tako je impresionizem moč razumeti kot zadnje tradicionalno in prvo sodobno stilno obdobje obenem.

Vaje:

1. Dosledno prenašajte (transponirajte) na začetku nastavljene akorde na tone melodije:

1

2. Opišite tipe akordov v naslednjem primeru:

1

Lento

p tranquillo

5

f

p subito